

sa sella

PREMS
TORO

SEGONA ÈPOCA N° 24 **** 125 Pts

Revista Informativa de Sencelles

Bon Nadal

FORMEN PART DE L'EQUIP DE REDACCIÓ:

Joana Ferragut
Pere Llabrés
Francisca Llabrés
Maria Zuàzaga
Pep Vallès
Antoni Vallès
Manolo Varquiel

HAN FET POSSIBLE QUE "SA SELLA" ARRIBAS FINS AQUÍ I ESPERAM QUE SEGUEIXIN COL·LABORANT COM FINS ARA:

Jordi Zuàzaga
Joan Morro
Joan Florit
Maria Florit
Joan Florit i Salas
Maria Vich
Simó J. Garau
Tomeu Morro
Guillem Mut
Joana Mª Arrom
Catalina Aloy
Joan Cirer
Francisco Ramon
Pere A. Llabrés
Francisca Cirer
Magdalena Oliver
Martí Cirer
Guillem Ferrer
Pep Aloy

FOTOGRAFIA:

Joana Mª Arrom
Maria Vich
Pep Pons "Rei"

PORTADA:

Joan Cirer

IMPRIMEIX:

Edicions Llevant, Manacor

Dipòsit legal: PM 400-89

SUMARI

Editorial.....	2
Actualitat municipal.....	3
Cases i terres.....	4
Església.....	7
Dedicatòria.....	9
Música.....	10
Entrevista.....	11
Ses escoles.....	13
Esports.....	13
Temps enrera.....	14
De jove a jove.....	15
Ressenya històrica.....	17
Club d'Esplai.....	18
Els nostres talaiots.....	19
Cartes.....	19
Imatges d'ahir.....	20
Imatges no tan d'ahir.....	21
Notícies fresques.....	22

TELEFONS D'INTERÉS

Ajuntament.....	59 10 16
Apotecaria.....	59 15 42
Ambulatori.....	59 15 96
Ambulancies.(Inca).50	45 15
Avaries-Gesa.....	59 07 00
Bombers.....	085
Ca Ses Monjes.....	59 15 67
Guàrdia Civil.....	59 10 17
Escoles.....	59 16 33
Biniali	
(Ca Ses Monjes	
Sta. Eugènia.62	04 23

EDITORIAL

Acabam un any. És l'hora de despedir-lo amb l'alegria típica de les festes de Nadal i, com sempre, fer una mica de reflexió damunt els aconteixements dels darrers 365 dies.

Hi ha hagut molts de canvis, molts de projectes, moltes iniciatives; algunes començades i, algunes, acabades.

Ha estat un any marcat per un canvi dins la política municipal. Tenim un nou ajuntament i, pels que ens afecta, suposam que hi ha (encara que no el coneixem oficialment) un nou regidor de cultura.

Molts de projectes estan en marxa, alguns ja sabem com han començat, però es fa difícil sebre com acabaran. Desitjam que, per damunt tot, sigui el benefici i l'interès de la col·lectivitat el que predomini.

Dins Sa Sella també hi ha hagut canvis. Tenim nous plantejaments i nova gent que, esperam, dugui a bon port aquesta realitat dins la vida cultural i social del nostre poble, com és la Revista.

Aprofitam per desitjar unes bones festes i un venturós any 1992.

Molts d'anys.

ACTUALITAT MUNICIPAL

Com ja s'havia anunciat, la Creu que hi ha al carrer d'es Rafal ha estat objecte d'un canvi d'emplaçament, i el que en principi era una remodelació s'ha convertit en una nova, més bé novíssima, creu.

Deixant al marge motius d'estètica i de conveniència (és evident que desentona molt amb les altres que hi ha a cada entrada del poble, i, en quant a la conveniència de canviar d'emplaçament, va a gust de cadascú pensar damunt aquest tema), en el seu moment es va dir que seria una creu antiga o, al manco, imitació antiga, però ja veis que és més bé moderna.

És evident que si qualcú no té res a veure és el constructor que, seguint les indicacions del projecte i les instruccions donades, ha fet el que li havien manat.

Però el que és cert i segur és que, com sempre, hi ha opinions per tots els gustos i que la realitat és que la creu.....
.....ja està feta.

CASES I TERRES

En aquesta ocasió, la possessió elegida és "Son Xotano". Ho hem fet així per mostrar-vos una altra possessió, amb una concepció diferent del que significa conservar i adequar les antigues construccions als temps moderns: Si per una part Aireflor Vell (presentat al darrer número de Sa Sella) simbolitzava la possessió senyorial que ens recorda velles glòries de la noblesa terratinent (amb la seva sumptuositat arquitectònica, decorativa, nobiliària,...). Son Xotano per una altra part representa una altra concepció, un altre estil d'adaptació de l'estructura de les cases a una diferent forma d'explotació agrícola. Mentre que Aireflor antigament es dedicava, sobretot, a la vinya i als cereals, Son Xotano ho feia a l'aprofitament forestal i també a la vinya, encara que en menor mesura. Això explicaria la diferència de construccions entre una i altra.

Son Xotano és la darrera possessió de Sencelles abans d'entrar dins el terme d'Algaida.

El camí que duu a la porta de la possessió surt de la carretera de Sencelles a Pina. En un temps passat, la tradicional propietària era la coneguda família Saforteza, que es relacionava més amb el poblet de Pina que amb Sencelles, ja que de les terres fins a aquest llogaret només hi ha uns dos kilòmetres; en canvi, fins a Vila n'hi ha més de cinc.

L'actual propietari és Pere Ramonell.

El nom de Son Xotano no se sap exactament d'on prové. Creuen que deriva de la paraula "xot". Les cases, que han sofert al llarg del temps algunes modificacions, segurament es començaren a bastir cap al 1650.

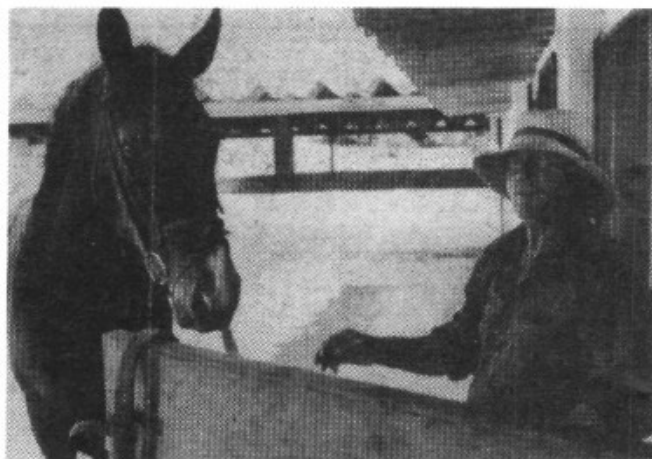
L'extensió total és de 150 quarterades, 1/3 de les quals són terres de conreu i la resta garriga i pinar.

Està situada entre les propietats de Can Caló, Can Prim, Son Bou i Ses Rotes de Son Ribes.

Cada finca de Son Xotano reb un nom diferent: sa tanca de s'era, ses rotes, sa tanca gran, sa tanca des safareig, es tarongers, s'hort de sa senyora,...

Abans, gran part de les terres conrades eren destinades a vinya. Això explica l'existència d'un celler a les cases. Com tots sabem al llarg del segle XIX la vinya experimentà una expansió constant. A finals de segle, però, la fil·loxera destruí completament les vinyes i agreujà la crisi dels petits nuclis agraris de Mallorca; Son Xotano no fou una excepció.

Actualment, ja no hi ha gens de vinya i el celler només conserva un petit bocoi retornat a la possessió després de que els antics propietaris els venessin i fos recuperat per l'actual.

La gran extensió de garriga i de pinar era aprofitada al màxim per la caça, llenya, carbó, bolets comestibles, calç, etc. Encara ara, dins la garriga hi podem trobar sitges i forns de calç.

La ramaderia de porcs i ovelles (n'hi arribà a haver més de 800) va ocupar un lloc molt important a l'activitat econòmica de les terres. També hi ha una mica de figueral, ametllera i hort. Una impressionant cova de uns 350 metres quadrats era aprofitada com a amagatall per les guardes d'animals. Avui, de moment, l'única activitat en explotació és la cria de cavalls de salt i doma.

L'eugassada (en castellà, yeguada) compta amb uns 40 exemplars de distintes races i encreuaments: pura raça espanyola, hispano-àrab, menorquina, de monta, perxeron irlandès, etc.

El nom del cavall està sempre relacionat amb el seu origen i raça, així, per exemple, en Jordi és de raça autòctona menorquina; na Jenny és irlandesa; na Democràcia, espanyola; en Pelayo, hispano-àrab,...

El propietari és un gran aficionat al món dels cavalls i els seus exemplars han aconseguit rellevants trofeus, premis i distincions a les competicions que regularment s'organitzen a Mallorca i a l'estranger.

A la finca s'han realitzat diversos experiments entre distintes races i encreuaments per aconseguir uns poltrons destinats a les competicions de salts, que s'adaptin perfectament a l'entorn i clima de l'illa.

En aquests moments, gran part de les terres de conreu es dediquen a la pastura dels nobles animals ja que, en esser tan nombrosos, necessiten gran quantitat d'aliments. La pastura sembrada és única a Mallorca. És de gran productivitat, prové de Menorca i s'anomena enclova.

D'aquestes castes d'explotacions a Mallorca n'hi ha una dotzena, i per quantitat i qualitat, la de Sencelles es troba entre les més importants.

Hi ha un servei d'escola d'equitació que compta amb tots els interessats en aprendre a muntar, que tenen l'oportunitat de fer realitat el seu desig molt aprop del poble, les classes s'imparteixen els matins de 8 a 13 hores.

La possessió ha estat el marc de distintes celebracions hípiques, com, per exemple, la festa del campionat d'Espanya de doma clàssica i, recentment, d'un festival d'exhibició equestre, per les festes de Pina i un dia de portes obertes.

Per poder arribar a les cases, una vegada superat el portell d'entrada, s'ha de recórrer un llarg camí per mig del bosc i la garriga. Les cases s'alcen dalt d'un turonet que sobresurt d'entre les terres de pastura des d'on es contempla una magnífica vista panoràmica. Just en arribar, al costat del camí, hi ha unes porxades que guarden les primeres peces d'una collecció de velles galeres: ja n'hi ha una de catalana i una altra de murciana.

Pere Ramonell Colom, l'actual propietari, trobà la casa en mal estat i inicià un procés de restauració i adaptació a les necessitats modernes. Aquesta revitalització suposà la construcció de terrasses, piscines, extensos jardins, i la reestructuració interna del casal per acondicionar les antigues estances en habitacions que seran destinades a l'allotjament de persones interessades en turisme rural. De totes formes, l'activitat turística es concebuda com un complement a la cria de cavalls. Està previst posà en marxa aquest servici turístic la temporada del 93, encara que, de fet, ja va funcionar experimentalment durant un cert temps. La capacitat aproximada de l'establiment serà de 20 a 25 persones. Les habitacions, algunes encara en obres, reben, per distingir-les, noms de vents i de muntanyes de Mallorca, com: Llebeig, Massanella, Teix, Gregal, Galatzó,...

La planta baixa del casal, antiga casa dels amos, es dedicarà a espai pels serveis comuns dels clients: recepció, salons, entrada,

celler, i l'antiga cuina dels amos perfectament conservada.

Tot el mobiliari ha estat renovat, però sempre conservant el gust per l'estil tradicional. La petita recepció està decorada amb trofeus i fotografies dels cavallsampions i, com a nota curiosa, hi ha una graciosa collecció d'antigues felicitacions de Nadal. La capella del casal està dedicada a la Verge Maria.

Els turistes, durant la seva estança, pogueren realitzar diverses activitats per omplir el seu temps lliure: natació, tir amb arc, equitació, badminton, tir amb carabina, jocs de saló, dards, etc., que es veuran complementades amb altres com tennis, passetjades pels nous jardins en projecte, etc.

Actualment, el que atén, cria i prepara els cavalls, en Javier Vázquez, és el que resideix permanentment a les finques.

Agraïm sincerament l'amabilitat i simpatia en que ens reberen el matrimoni propietari, Pere Ramonell i Rosa Maria Arbona.

A SON XOTANO

Pots aprendre a montar a cavall, aprofita!

Disfruta adquirint una cultura que un dia pots demostrar

Aquí tens bons cavalls, dòcils i segurs.

Aquí tens bon professor.

Vine a veure'ns qual-

telèfon 125438.

son xotano

SON XOTANO

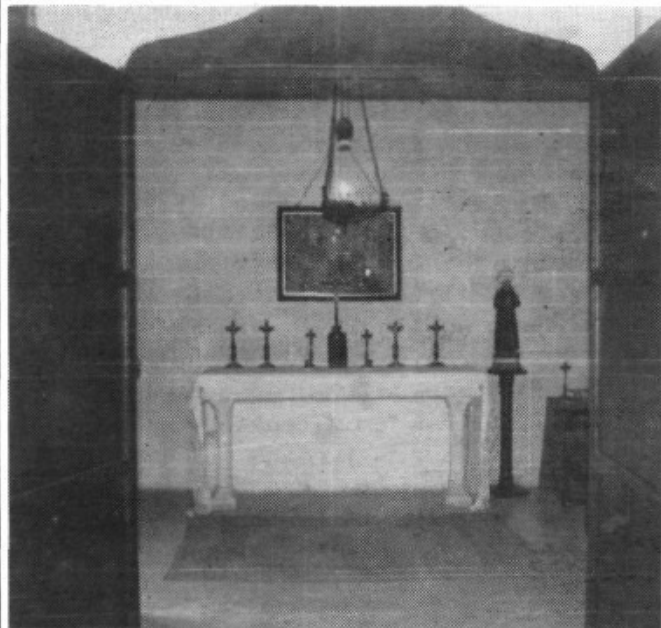
YEGUADA
TURISMO RURAL

a 13 hores, o informa't al

APUNTS PER UNA HISTORIA

DE L'ESGLÉSIA DE

SANT PERE DE SENCELLES

Actual oratori de la possessió,
molt auster i senzill.

Visita pastoral del Bisbe Llorenç
Despuig i Cotoner a l'oratori
d'Aireflor.

En el numero 23 passat de la
revista "Sa Sella" l'article
Cases i Terres ens donà bona
informació sobre sistints aspectes
de la possessió d'Aireflor,destacava
l'existència d'una hermosa capella
dedicada a l'Assumpció de Maria.
En aquesta secció aportarem dades
sobre aquesta capella o Oratori.

Es important conèixer la forta
relació que uneix a la família
Ramis d'Aireflor amb el poble
de Sencelles i Biniali i sobretot
amb la parròquia a on reposen
les despulles del Magnífic Senyor
Miquel Ramis d'Aireflor i Ferrer
de Sant Jordi, que morí el 29
d'abril de 1718, i que l'any
1701 se li concedí construir

una capella,dins la nova església
parroquial que se començava a
edificar. Té com a titular la
Mare de Déu del Carme. El retaule
de l'altar major de la parròquia
fou pagat per la família Ramis
d'Aireflor.

L'any 1752 realitzant el Bisbe
Llorenç Despuig la visita pastoral
a la parròquia de Sencelles també
visità l'Oratori d'Aireflor.

Aquesta és la Crònica que firmà
el Secretari del Senyor Bisbe,
Guillem Bonet.

"El 15 de Abril de 1752 prosiguiendo
el Ilmo. y Rvdmo. Sr. D. Lorenzo
Despuig y Cotoner Obispo de esta
Diócesis, su visita general en

la Parroquia de Sencelles fue visitando el Oratorio del Predio de Aireflor, y habiéndose encontrado un altar decente, y en la debida forma se mandó continuar inventario de las ropas y ornamentos que le pertenece, lo que se ejecutó en la forma siguiente:

Resumiendo,

Primeramente un cáliz con un pie de metal, patena de plata dorada, grande, y un estuche para custodia de uno y otro.

Item tres bolsas de corporales de todos los colores.

Item dos misales, y un cuaderno para las misas de Réquiem.

Item una casulla de Damasco blanco con galón falso.

Item un alba con un amito y sus cingulos.

Item una cruz de la Tierra Santa y otra de cristal que sirven doble el altar.

Item dos relicarios de cristal, cada uno con un Agnus Dei.

Item un cuadro de la Concepción, S. Miguel y S. Antonio de Padua.

Item dos sepulcros con varias reliquias.

Item seis figuras de bulto, el Niño Jesús, la Virgen, S. Miguel, Santa Bárbara, S. Francisco de Padua, S. Bernardo.

Item unas gradas sobre el altar de madera pintada.

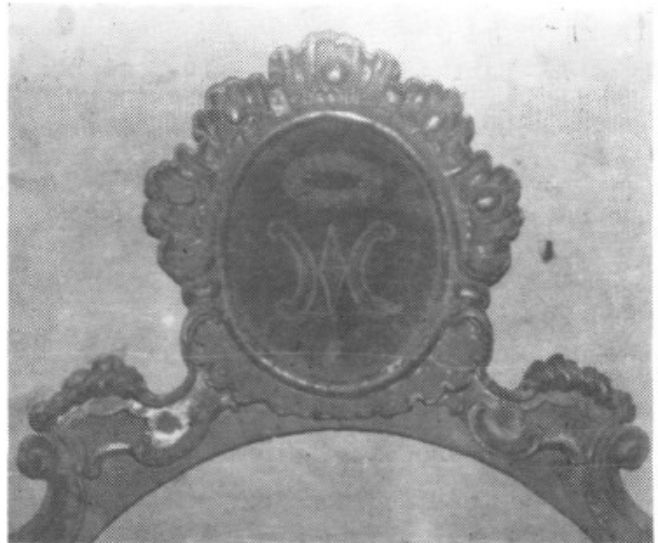
Item dos campanas, una grande y otra de mano.

Todas las cuales cosas se hallaron y fueron inventariadas, estando presente el Rvdo. Juan Balle, Vicario del lugar de Biniali, de que yo el Secretario doy fe

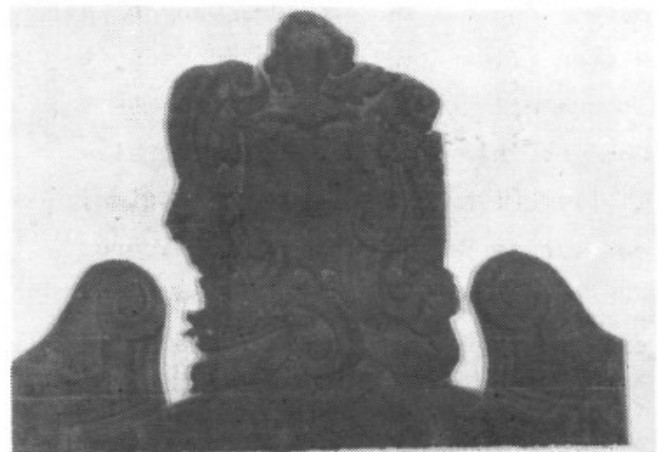
Firmado:

Guillermo Bonet, Secretario

Simó J. Garau Matas

Medalló de l'antic retaule de l'oratori d'Aireflor.

Fragment del Sepulcre de la família Ramis d'Aireflor a la Capella de la Mare de Déu del Carme de la parròquia de Sencelles.

DEDICATORIA

A n'en Bartomeu Cirer Verd, més conegut com l'amo En Tomeu Garrit. Es poble de Sencelles, d'aquesta manera, vol agrair lo molt que ha fet per ell aquest gran home. Des de l'any 1968, o abans, ja estava molt encapritxat que estava que feia plorera, en aquell temps, canviàs d'aspecte, tant per sa part de dedins com per defora, i, tot illusionat, posà mans a sa seva butxaca i, d'aquesta manera, hem pogut veure es gran canvia que ha fet.

Es resultats estan a la vista. No és que ell ho hagi fet tot, però no ha deixat de punyir a altres fins que casi ha aconseguit lo que ell volia.

Com no hi ha doblers per agrair-li lo que ha fet, amb molta estima, es veïnats de Sencelles li dedicarem una placa, que s'ha posat en es passatge de mà esquerra d'es

Cementiri, lloc que, a n'es mateix temps, servirà per aparcar es cotxes. Aquesta placa du sa inscripció "Passatge de Bartomeu Cirer que d'aquesta manera, ja passa a sa nostra història.

Es dia 17 d'octubre passat, es qui volguérem, poguérem veure uns retrats exposats allà mateix, i poguérem veure així com estava llavors i ara.

Es poble de Sencelles, en ple, doman ses gràcies a l'amo en Tomeu Garrit i desitjam que visqui molts d'anys perquè animi a s'altra gent, sobretot a s'Ajuntament, a que faci feines com aquesta, i que es nostres ascendents, que en pau descansin, se sentin satisfets que es seus familiars i amics se n'hagin recordat d'ells.

MUSICA

Degut a les fires i a la festivitat del Dijous Bo a les quals assisteixen gran nombre de joves ens duguerem una inesperada i agradable sorpresa. A més, tenint en compte que d'aixó hi anàvem ben endarrer, descobrirem un bon muntatge cultural pels joves que, hem gran encert, havia organitzat l'Ajuntament d'Inca.

Fent referència de la música destacaríem per començar l'actuació dels grups Dirty boots, Tedeum i La puerta del ruido que tot i la manca de gent, tots tres grups intentaren i aconseguiren no defraudar el poc públic assistent.

Inauguraren el concert el Dirty boots, un grup de Muro que tenint en compte la seva joventut i poc rodatge foren dels més aplaudits de la nit. La seva música basada en ola contundència de la guitarra segueix les directrius de grups com Dinosaur Jr., Pixies y Jesus and Mary Chain per esmentar-ne alguns. Entre moltes virtuts d'aquest grup destacam les meravelloses versions dels seus grups predilectes.

Parlant de La puerta del ruido, que era el plat fort de la nit ens va defraudar estrepitosament. No es pot esperar res més d'un dels grups predilectes d'en Miguel Bose. La puerta del ruido fa un pop-rok més vist que els tebeos

i l'únic que destacam són els coros femenins i els teclats.

Els Tedeum ja els coneixem tots, i si voleu saber qualche cosa més consultau el nº 22 d'aquesta revista.

Si alguna persona o entitat no donà la talla dintre d'aquest certamen fou el qui havia d'esser el pimer interessat, el jovent. Però no fos penseu que aquest problema si9gui únic i exclusiu del poble inquer. Dins aquest poble passa el mateix i si no demanau-li a en Jaume i en Miquel del Pub com ha respost el jovent quant han organitzat alguna actuació Però no tot han d'esser crítiques cap el jovent senceller, ja que a un grup de joves cada vegada més nombros no li sap gens de greu perdre un parell d'hores del cap de setmana per dedicar-les a aprendre a fer un poc de "renou".

ENTREVISTA

MACIÀ LLABRÉS RAMIS

Entrevistam avui a Macià Llabrés, director del Col·legi Públic de Sencelles.

Quina trajectòria i experiència heu tengut al llarg de la vostra

carrera docent?

Fa uns trenta anys que faig escola. Vaig començar sa meua carrera com a professor a Natzaret, al Terreno. Va esser per mi una gran i sòlida experiència de cara al futur. Després vaig esser fundador del Lluís Vives i del Cide. També fudàrem la primera Cooperativa d'ensenyants a Mallorca. Vaig preparar les oposicions estant al Cide i el primer destí fou a Esporles. Deu anys després fou a Son Gotleu, també he estat vuit anys a Alaró i fa deu anys que estic a Sencelles.

Quin temps fa que sou director del Col·legi de Sencelles i com sortíreu elegit?

Desde el juliol del 91, va esser el meu antecesor en Ramon Codony. Me triaren els meus companys. Tot i que som el director vull deixar ben clar que només ho som de cara a l'exterior. Dins el col·legi la direcció és col·legiada, cada un té el seu càrrec i dins la seva parcela és responsable. Me consider un antiburòcrata.

Que destacaríeu en aquests moments be sigui de planificació o a nivell docent dins el Col·legi?

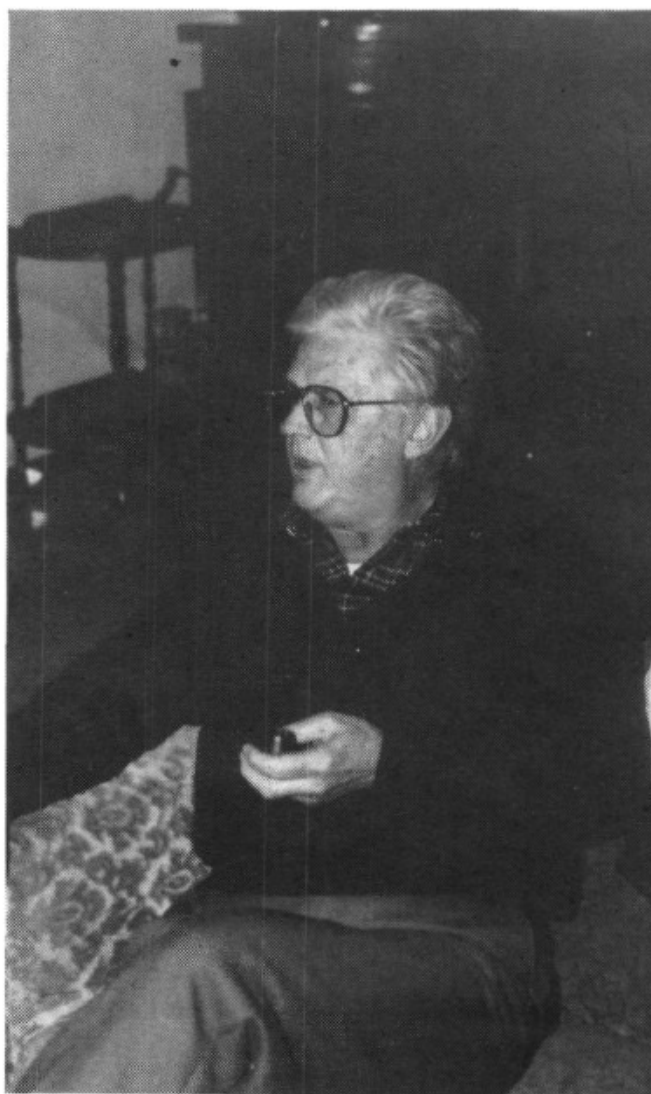
Enguany hem posat en marxa la classe de preescolar per a al·lots de 3 a 5 anys. A nivell de preescola contam amb personal qualificat i els objectius són desenvolupar la imaginació, l'observació del temps i altres projectes.

Planificam també sortides amb els alumnes per donar a conèixer el terme de Sencelles així com els topònims del nostre poble.

Pels majors de segona etapa hem posat en marxa una estació meteorològica i un hivernacle.

Hem posat en marxa un comentari de premsa que de moment com a a experiència el faig jo, però que a principis de gener seran els mateixos alumnes que el faran. Mensualment em reunesc amb el delegats de curs per exposar idees.

Enguany, i ja aprofit per convidar a tothom, pensam fer una festa Nadalena en Diumenge amb intervencions dels alumnes. Pensàvem fer una obra de teatre però per determinades circumstàncies no

ha pogut esser.

Hi ha moltes activitats però voldria incidir en què estam d'acord en apoiar la lectura interpretativa i individualitzada per crear un hàbit de lectura en els alumnes.

Teniu cap tipus de problema enguany d'instal.lacions?

En aquests moments no hi ha cap problema.

Pensau fer qualque tipus d'orientació de cara al futur pels alumnes que acabin EGB?

Volem que vengui un tècnic per orientar els alumnes de segon grau, especialment als de 8è de EGB per informar-los del nou pla d'estudis exposant ventatges i inconvenients de cada cosa.

Quines relacions teniu amb l'APA?

Són relacions normals. Tenen una sala amb el mobiliari adequat on fan les reunions després de l'horari escolar.

Vull resenyar que l'APA realitza una gran labor i activitats mal dites complementàries, però que per mi són tan importants com les assignatures ja que ajuden a aconseguir la formació integral de l'individu.

Quin futur veis per al Col.legi de Sencelles?

Veig un gran problema amb els al.lots de més de 12 anys que s'hauran de desplaçar cada dia a Sineu. Les autoritats del poble, en el moment oportú, no feren les gestions perquè a Sencelles fou "Centre Comarcal d'Ensenyança", cosa que sí aconseguí Sineu.

Quina opinió teniu de Sa Sella?

Consider que l'escola hauria de participar més activament i àmpliament amb la revista. Consider que és més útil per als al.lots que per als majors.

S E S E S C O L E S

Aquest curs 1991-1992 és el primer any que s'imparteix completament el Pre-escolar en el Col·legi Públic Ca'n Bril.

Per tal de participar en aquesta revista hem preparat el conte: "El país a se'n revés", i arrel d'aquest hem realitzat una sèrie d'activitats conjuntament els alumnes de 3,4,5 i 6 anys.

Com activitat final hem elaborat un mural que vos oferim en aquestes fotografies.

Si vos interessa la història d'aquest país la podeu demanar als vostres fills.

E S P O R T S

Pel futbol senceller les lligues estan començades, tants pels de Tercera Regional, com pels Benjamins i Infantils del AT.Sencelles.

És el primer any que el Club AT.Sencelles té tres equips. Els de Tercera Regional ja fa dos anys que estan dins una lliga, però pels anomenats anteriorment, o sigui, els Benjamins i els Infantils, aquest és el primer any. L'equip de Tercera Regional Amateur està classificat per mitjana tabla, concretament el 14 o 15.

Els Benjamins estan classificats en un mal lloc, millor dit, són els colers, però amb un parell d'anys més de rodatge s'arribaran a assempar.

Els Infantils estan a una situació regular, ni bona ni dolenta, però roçant els darrers llocs de la classificació.

Referent a l'equip de Primera Regional C.E.Sencelles que s'ha annexionat al club de La Salle d'Inca és el coler d'aquesta categoria ja que està aconseguint una mala ratxa de resultats.

L'afició en els partits dels Benjamins i Infantils és escassa, en canvi en els de tercera els diumenges sempre hi ha els mateixos.

TEMPS ENRERA

CENS DE POBLACIO A SENCELLES A FINALS DE 1786 (II)

Les illes, tenien unes taxes de nupcialitat femenina un poc inferiors a les mitjanes d'Espanya, i un procentatge de fadrins, dels dos sexes, superiors als del conjunt de l'Estat espanyol. Però a Mallorca era major el nombre de fadrins del sexe masculí.

A Sencelles; percentatge de fadrins majors de 40 i 50 anys:

<u>Majors de 40</u>		<u>Majors de 50</u>	
<u>homes</u>	<u>dones</u>	<u>homes</u>	<u>dones</u>
9'64%	6'76%	4'62%	5'51%

= Per activitats =

Sector agrícola:

Ocupava el 81'36% de la població sencellere.

Sector artesà:

Era el 10'55% de la població.

Altres activitats:

Era el 8'09% restant.

Pertant, el camp ocupava gairabé el total de la població activa. Així havia un 63'49% de llauradors; un 30'54 de jornalers i un 5'96% de criats. Aquets darrer grup devia agrupar també, els misatjes, ja que una quantitat tan alte de criats, es un poc rare per una població com era Sencelles, sense senyors i solament uns pocs amos. No poren oblidar que el misatjes eren jornalers fixos que vivien a casa dels seus amos.

Acabarem dient que tenien un capellà, 2 beneficiaris, 3 tinents de capellà, 2 escolans, 2 acòlits, 14 ordenats a Títol del Patrimoni, 2 escribans, 62 estudiants, 607 llauradors, 292 jornalers, 45 comerciants, 124 artesans, 57 criats, 23 amb fur militar, i un dependent de Creuada.

ENTREVISTA Jaume Sans "Dami"

Un personatge "clave" dins aquest poble és en Jaume Sans Ramis, més conegut per "DAMI", que amb els seus 24 anys, ja en té un parell per contar-nos.

Fa tres anys que va transformar les cotxeres dels autocars amb un bar amb el nom de "Ses Cotxeres". Quina cosa te va motivar a posar el bar?

Abans anava a fer feina amb en Joan "Majoral" de picapreder, però jo volia ser l'home i que ningú me comandàs...

...Però no volies posar un "Pub"?

Sí, però per posar un "Pub" i només obrir els horabaixa no serie massa rentable i vaig decidir montar el bar, on ens turnam mon pare, el meu germà i jo.

Invertiries quelque cosa en el món empresarial?

Sí, tot d'una.

I en el bar?

Sí, el tancaria i el tendria per convidar una copa als amics.

Moto o cotxe?

Cotxe, les motes no me van.

Quantes hores fas cada dia?

Si en puc fer 3 no en faig 4.

I com és que ets tan "vago"?

Jo no som "vago", i a més sa meva feina es passetjar.

Quan no te toca servir, que sols fer?

Estic per ca meva o a fora poble a fer copes. Només faig feina al bar.

Quan tanques el bar el dissabte a vespre, On vas de marxa?

A qualsevol lloc de Mallorca que hi hagi marxa, a Sineu, Consell, i sobretot per la part de Palma. Sempre me'n vaig amb els amics: fora dones.

En cas de que el bar no anàs bé, Quina feina faries?

No ho sé, el que és cert és que no tornaria a fer de "piques".

Si te tocassin mil milions, que faries?

Viure bé, comprar-me una barca, fer una bona casa, etc.

Tipus de música.

Sa qui fagi marxa.

Una beguda.

Whisky (JB) amb gel.

Rosses o morenes.

Mes igual, sempre i quan sigui dona.

Si haguessis d'anar-te'n a una illa deserta, amb qui hi aniries?

Amb una dona i ningú pus.

Ets caçador, pescador,...

Cap de ses dues coses. Es més, si tengués una barca l'empraria per anar a passetjar.

Meam "Dami", contamos una anècdota.

Me n'han passades tantes que no en record cap. Por ser fer el servei militar va ser la més grossa, perquè tot el dia anava tocat d'ala, ja que, quan estava a la Creu Roja, cada nit anavem a fer copes amb els altres companys, ja que no teniem cap comandant que ens guardàs.

I xerrant de "milicia", què trobes d'haver de fer la "mili"?

Es un "rollo". Es perdre es temps. S'única cosa bona que té es la gran quantitat d'amics que fas.

Per cert, que cada any feim un sopar amb tots els qui varem fer la "mili" junts.

Xerrant de tot, què és el que va passar amb "so cabo"?

Que hi havia gent que li encalentia el cap en coses que jo tenia i venia.

Un dia ens varen dir, a un altre i a jo, que no ens aturassim a Biniali perquè el cabo ens esperava i ens pegaria. Quan varem arribar a Sencelles, vaig deixar a aquest altre i me'n vaig anar a geure. Més tard vaig sentir que molestaven el ca i vaig sortir. Va ser el cabo que volia gresque. Llavors me va pegar i me va fer un trau que me varen haver de posar 19 punts.

I com va acabar aquest trui?

Va haver de pagar.

Com és que va haver de pagar?

Va haver de pagar per que me va posar 19 punts al cap.

I ara com te dus amb la Guardia Civil?

Bé. Amb els qui hi ha ara no tenc cap problema.

Xerrant d'altres coses, quina opinió tens d'aquest poble?

Es un poble que està molt bé però hi ha moltes xafarderes.

Què li canviaries?

El deixaria així com està. Trob que està bé així com està.

I de la gent jove que opines?

Que va per bon camí. És molt enrollada.

Has festejat alguna vegada?

Sí, dos anys i mig amb una murera, però se va acabar per les dues parts.

Ara que estan tant de moda les places de Policia Local de l'ajuntament, T'hi presentaries?

Si només hagués de fer de les 8 del dematí a les 2 del capvespre, i els dies festius lliure, ara mateix.

En cas de que t'hi fessis, posaries moltes multes?

M'estimaria més no posar cap multa i no perdre els amics, que posar-ne i perdre amistats.

Has llegit la revista?

Sempre que la duen al bar la llegesc.

I què te pareix? Hi canviaries res?

Trob que està molt bé i no crec que s'hagi de canviar res, bé, canviaria "Es coco" i posaria en "Pastoret", i en "Merris" de cap de llista com a "abogat". Supo sam que això ho diu en pla conya.

I després d'una llarga xerrada, i d'haver fer la darrera copa, quasi quasi haviem perdut el "Norte".

La batalla del Rafal Garcés.

La Germania fou una lluita de classes que esclatà el dia 7 de febrer de 1.521 i que enfrontà els cavallers, ciutadans i mercaders de Ciutat contra els menestrals i pagesos mallorquins.

La batalla decisiva per sufocar la rebel·lió es va produir al Rafal Garcés, a la partió dels municipis de Binissalem, Inca i Sencelles.

Actualment el nom de Rafal Garcés (lafargancés en la pronunciació deformada usual) designa el conjunt de terres situades a la confluència dels tres termes municipals. També el nom apareix per designar el Torrent d'Almedrà o de s'Estorell al pas per aquestes contrades i que després passarà a anomenar-se de Vinagrella o de Muro.

El que pretenien els agermanats amb el seu aixecament era la reforma radical de l'Economia Pública, l'abolició dels censals i dels impostos indirectes que requeien sobre els que manco béns posseïen.

La germania, en un primer moment, va esser dirigida pel pasaire Joan Crespí i es caracteritzava pel seu esperit moderat; però posteriorment, el poder passà a mans dels radicals encapçalats per Joanot Colom (capaller d'ofici) i esclatà la violència.

Els agermanats exigiren la deposició del Virrei Miquel de Gurrea que fugí refugiant-se a Eivissa.

Tot Mallorca s'inclinà per la germania memys el Castell de Santueri (Felanitx) i la vida d'Alcúdia, on es refugiaren rera les seves murades els nobles i cavallers per mantenir la lluita amb els agermanats que ja havien format un exèrcit de 6.000 homes, amb el qual assetjaren Alcúdia per terra i mar.

Els mascarats (nobles i cavallers) demanaren ajuda a l'Emperador Carles I.

El moviment revolucionari degenerà en una guerra civil, no sols entre els agermanats i reialistes, sinó també entre els mateixos agermanats.

Les tropes de l'emperador desembarcaren a Alcúdia aixecant el setge de la ciutat. Aquestes tropes estaven compostes per 4 galeres, 12 naus, més de 2.000 homes i molts de cavallers dels quals es refugiaren a Eivissa amb el virrei Gurrea.

Les tropes reials així com anaven avançant realitzaven execucions sumaríssimes. La primera vila en caure fou Pollença on hi hagué una forta represió ja que 200 persones, que s'havien refugiat dins l'església, hi moriren cremades. A més la vila fou assaltada i saquejada. S'ordenaren nombrosíssims ajusticiaments amb la pretenció que servíssin d'exemple a la resta de l'illa.

Després de Pollença les tropes es dirigiren cap a Sa Pobla que es someté escarmentada. Abans d'arribar a Muro les tropes reials derrotaren a les tropes de Joanot Colom a Son Fornari (Sa Pobla). La batalla suposà un gran desastre ja que en moriren més de 2000 homes, a més dels presoners agermanats que eren penjats als arbres seguint el camí de l'exèrcit vencedor cap a Inca, Sineu i Llucmajor.

Després de la derrota a Son Fornari, Joanot Colom evità presentar batalla i recorria les viles engrossint les seves forces amb soldats voluntaris i forçosos.

La inseguretat i l'ànsia regnaven per tota l'illa que tenia a dos exèrcits encalçant-se recurrent les viles.

Els dos exèrcits es tornaren topar vora el Torrent del Rafal Garcés. La batalla fou molt dura i significà una altra derrota agermanada ja que només de les seves files en moriren més de 500 homes.

Els agermanats que aconseguiren fugir es refugiaren rera les murades de Ciutat on Joanot Colom dirigí a principis del desembre de 1522 la resistència contra les tropes reials.

En acabar el setge de Ciutat uns grans càstigs caigueren sobre els vençuts: execucions, confiscacions, multes, odis, rencors, bandolerisme, exiliats, etc.

Aquesta és la batalla del Rafal Garcés que es produí molt a prop del nostre poble a finals de 1522.

A l'hora de pagar les penes pecuniàries fou Sencelles la primera vila mallorquina en rebre la visita del Virrei Gurrea dia 08-11-de 1523.

Grup d'Esplai

El passat dia 12 d'octubre va tornar començar l'activitat al Club d'Esplai, que va complir el seu tercer any d'existència i amb un nombre superior d'inscrits que l'any passat.

Amb il·lusions renovades esperam superar-nos també amb activitats, entreteniments...

Com és ja tradició varem començar amb una excursió als Jardins d'Alfàbia i Valldemossa (varem veure els jardins de Chopin).

El dissabte següent varem començar les activitats fent treballs manuals destinats a decorar i embellir les dues sales on passam els matins dels dissabtes.

Els nins i nines varen posar tota la seva imaginació fent figuretes (d'auells, peixos,...

amb cartolines de colors construint mòvils. També hem fet molts d'altres treballs manuals.

Un fet que cal destacar enguany al Club d'Esplai és la participació d'un grupet d'integrants del club-monitors-, al curset de monitors, per tal de poder-nos federar i així obtenir majors recursos per seguir endavant.

També per demostrar la nostra participació dins el poble volem organitzar per Nadal un concurs de betlems, on podrà participar tothom que vulgui.

Per la nostra part els nins del Club d'Esplai faran un betlem amb figures de fang fetes per ells.

Esperam que hi hagi molta gent que s'animi (ja avisarem amb propaganda).

Els nostres Talaiots

El talaiot que avui vos presentam és diferent als que havíem vist fins ara, ja que per les seves característiques ens fa pensar que era més d'habitatge que d'enterrament o defensa.

La seva situació dins el terme la trobam anant per el camí dels Horts a Ca's Canar. També si pot anar de Costitx per el camí de Sa Comuna.

És un talaiot de forma circular amb un diàmetre exterior de 15'10 metres i l'alçada de les seves parets és de 2'90 metres. Té un corredor d'accés amb una alçada de 1'05 metres, una llargada de 4'20 metres i una amplada de 0'90 metres.

Aquest corredor no està al nivell de'n terra si no que està a 0'50 metres d'enterra.

Donades les mides d'aquest corredor tan sols pot passar una persona darrera l'altre i ajupides.

Lo que donava un difícil accés a l'interior i un bon sistema de defensa.

L'interior del talaiot és una cambra circular sense columna central i descoberta amb un diàmetre de 6'70 metres que devia anar tapada amb ramatge.

C A R T E S

La darrera Revista publicada nº 23 de "SA SELLA", tenc que aclarir que l'apartat d' OPINIO: "L'Aigua de Sencelles cap a Palma". Que Sempre estat a favor a l'explotació de l'aigua, total o parcialment, sempre que el poble no en fassi falta. Crec que qualsevol de nosaltres poques tenir un pou per explotarlo estaria a favor dels pous d'aigua, per poder tenir uns benefisis grans o petits.

El que mai vaig dir a la darrera publicació que els pous quedarian eixuts, per els foresters; degut a una mala interpretació o equivocació per part de la Revista, i varen interpretar unes paraules mai dites al manco per un servidor. I així no poserien en compromís a la gent, si la Revista fou un poc més seria en qüestions personals.

Antoni Puig Ramis.

Imatges d'ahir

Una altra vegada, dins la secció de "Imatges d'Ahir", vos presentam records de fa uns quants anys. Si vos hi fixau bé en coneixereu més de dos.

IMATGES NO TAN D'AHIR

Aquestes dues fotografies no són tan antigues com per posar-les a la secció d'Imatges d'Ahir, però ja tenen els seus anys.

A la primera d'elles es veuen les participants a un Campament d'Estiu Femení. (No vos buideu es cap: es que no duen falda no són de Sencelles).

La segona fotografia és una mostra de la participació que el poble de Sencelles sempre ha tengut a la festa del 27 de Febrer. No fa molts d'anys, però ja se semblen poquet, eh?

NOTICIES FRESQUES

Sabeu perquè fan tantes reformes circulatòries?. Tot és per posar a l'entrada del poble "Sencelles Municipi d'Europa".

Ja ho deiem noltros que es de sa coral cridaven molt! El cor ha paït.

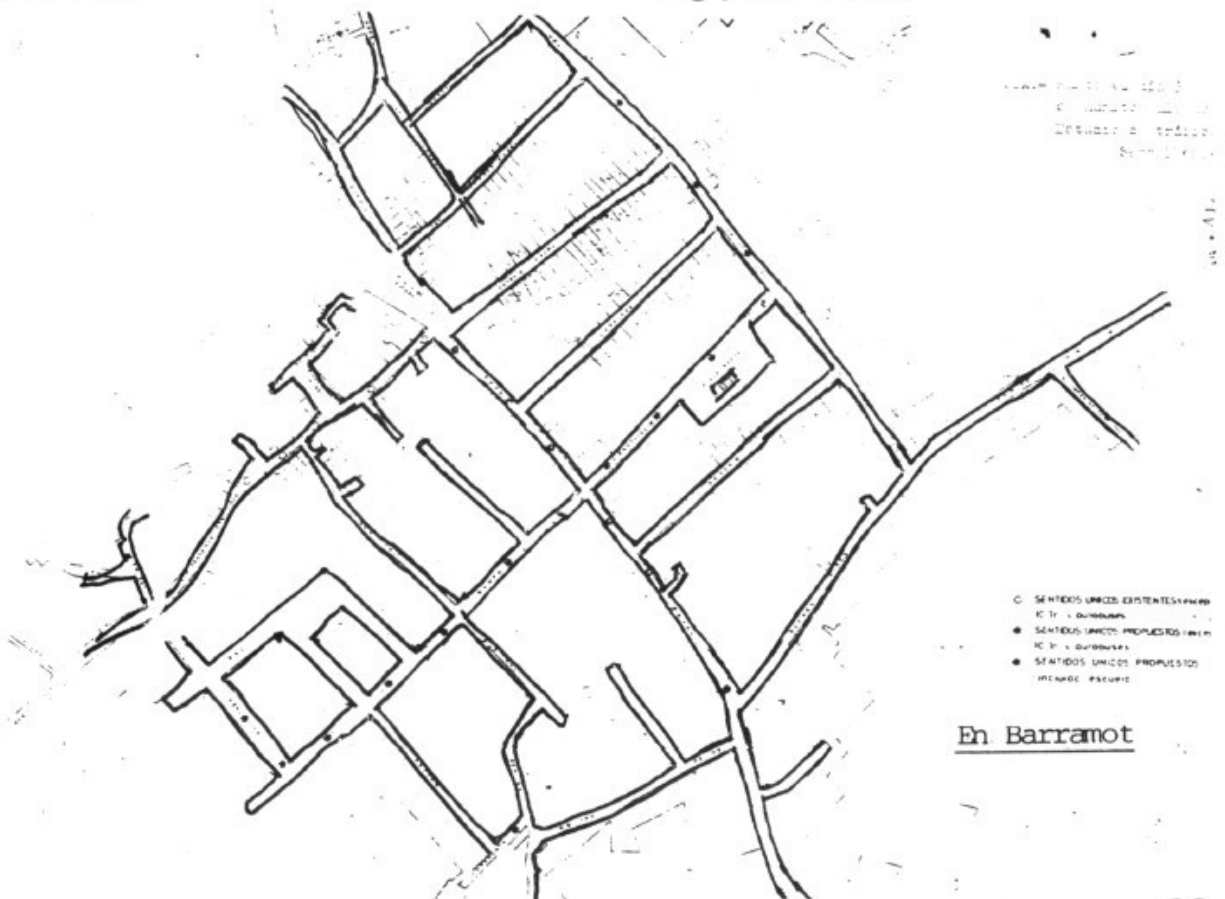
JEROGLIFIC

Trobau es camí més curt per a què en Bernadí No ho Veig Clar (de Ca'n Fris Molt) pugui arribar a sa caseta que té a sa carretera d'Inca. Si no trobau sa sortida podeu fer córrer ses creus (dues vegades), s'Ajuntament (una vegada) i es Poliesportiu (una vegada). Entre tots els acertants s'Ajuntament obsequiarà un pou d'aigo que se rifarà es vespre de Santa Agueda. S'admeten sol.licituds fins dia 31/12/91.

Segons declaracions fetes a Sa Sella pel concejal de circulació rodada, rotondes i altres temes: "hem duit Ingenieros de Palma per aclarir per on anam en el poble. Però la veritat és que ara no ho veig clar; perquè això de què venguent de Biniali i per anar a sa plaça, haver d'anar a escoles, Rafal, Bons Aires, Jaume Sard, Toni Maura i finalment sa plaça sona un poc a processó.

Amb aquesta reforma circulatòria en Joan de Sa Creu per repartir es correu haurà de comprar un Diesel.

Menos mal que los ingenieros de Palma tenien poca esbuquera. Mira que si els pega per esbucar, mig poble abaix.

CAJA DE BALEARES "SA NOSTRA"

LA CAIXA D'ESTALVIS DE LES BALEARS, LES
RECORDA QUE TE UNA OFICINA OBERTA PER A QUAL-
SEVOL TIPUS DE SERVEI QUE HAGUEU DE MENESTER
A:

CARRER ANTONI MAURA , 7

SENCELLES

TFON: 591566

**PARA
COMPRAR
SU NUEVA
CASA**

9'20%

INTERES TAE

MAS 15%
DESGRAVACION*

SUS AHORROS MERECEEN NUESTRO INTERES

BANCA MARCH

Consulte en cualquiera de nuestras oficinas o en el teléfono **900 30 02 02**